

Tey óhøgglugu smáplássini

I dag:

Tá ið eg sum bygdamaður úr óhøgglugu smábygd fekk áheitan um at taka lut í panelinum um bygdamenning, vildi eg ikki bera meg undan, tí júst hetta orðið bygdamenning hevur okkara størsta áhuga. Fyri okkum, sum i dag strevast úti við samfelagsaðaran, er onki størri ynski, enn at bygdir okkara mugu menna seg aftur, eftir at tær nú i nógv ár hava ligið á deyðastrá.

Tey, ið undan hava skrivað um sama evnið, hava nomið við dagarnar á bygd fyrri 20—40 árum síðani. Eg skal eisini í hugarum leita 30 til 40 ár aftur í tíðina, og minnst teir ríku dagar, og i mangar mátar tann vælstand, ið tá sermerkti bygdirnar sum heild og eisini tær óhøgglugu smábygdirnar.

Bygdaskipanin var góð. Teir, ið onga jørð áttu, høvdu flestu eitt traðarstykki, sum teir so kundu velja eplir í til húsbrúk og fæða kúnna á. Mjólkin hevði ómetallig virði í húsarhaldinum tá, og var kúgv nærur i hvørjum húsi. Torvskurðarrætt høvdu øll húsin her i sóknini — eisini tey ognarleysu. Til flestu útbygdir høvdu fuglabjerg, og vóru tey dúgliga søkt. Mangur gyltur fongur av fugli var fingin til húsa. Konufólkini høvdu úr at gera við at royta. Eisini fjøður var virðismikil vera tá. Tá veðrið var til vildar, var dúgliga rógvið út um vetrarnar, og heimaútróður var mangan góður stuðul í húsarhaldinum. Tá so hvørt húski sær

hevði fingið omanfyri nevndu inntøkukeldur veiddar saman við tí, sum fiskimaðurin fekk summ-arhálvárið í Íslandi ella Grønlandi, og tí sum búnaðarmaðurin fekk av jørð síni, so kendu øll seg at vera ríki.

Tað kom meira til sjóndar tá enn nú, at sötur var sjálgvigin biti. Fólk ið var nógv á bygd tá. Hópur av ungum og røksum kreftum. Sostatt kundi ein altíð fara væl mannaður til verka bæði til fjalls og til fjøru. Skúlarnir vóru fullsettir av børnum. Sanniliga vóru hetta dagar, ið mangur man minnst aftur á við takksemi og virðing.

Tá seinni heimsbardagi var av, byrjaði niðurgangstiðin hjá smábygdunum. Broyttir veiðu-hættir saman við dýrtíðini gjørdur, at maður mátti í heilársvinnu á sjónum, fyrri at fæða seg og síni, antin á skipsdekki ella sum útróðrarmaður á stórplássunum. Tað gjørdist ov óhøggligt at bógva í heimbygðini. Hesir valdu at flyta til meira høglig pláss. Eftir vóru bóndirnar, onkur ognarmaður, men fáir fiskimenn. Hesir hava roynt at hildið liv í smábygdunum til dagin i dag, og soleiðis er støðan i dag i fleiri av teim óhøgglugu plássunum.

Sum fyrsti luttakari i panelinum um bygdamenning sigur Finnboði Isaksen, landsstýrismaður millum annað, um tey óhøgglugu smáplássini, at um ikki ein miðvisur bygdamenningarpolitikkur verður ferdur fyrri hes-

ar bygdir i bræði, hava tær ikki annan kjans enn at hvørva av kortinum og teljast i skaranum, har vit frammanundan hava Skálafloftir, Skarð, Blanka-skála og Slættanes. Hetta er so satt, sum tað er sagt av landsstýrismanninum, men ein táttur i stevnu-skrá landsstýrisins er jú nettupp tann, at føra ein slikan bygdamenningarpolitikk, sum skal bjarga smáplássunum frá at hvørva av kortinum.

Sum fyrsti aðaltáttur i bygdamenningini eru samferðsluviðurskiptini. Nú er tað so, at fleiri av okkara smáu bygðum liggja so óhøggluga fyrri, at i løtuni má alt ferðasamband til og frá hesum bygðum røkjast sjóvegin, kanska verður tað ikki so leingi, til tað fer at bera til at ferðast loftvegis, um so hevði verið, mundi tað

verið eitt gott stig framá. Ferðastættanin, sum strandferðslumyndugleikarnir gera til smáplássini, er góð á pappirinum, men ein skal hava i huga, at flestu av hesum bygðum hava verið, eru og vera brimpláss, sum av náttúrunnar hond ger tað ógjørligt hjá teimum, ið ruturnar røkja at fylgja ferðastættanini. I hesum sambandi kunnu vit nevna bygdirnar Hattarvík, Kirkja, Svinoy, Mykines, Hestur, Koltur, Skúvoy og St. Dimun.

So eru tað aðrar, sum við vegagerð úr brimplássunum til kyrrpláss kunnu fáa tíðarhóskandi ferðasamband, og eru hesar m.a. Múli, Haraldsund, Kunoy, Trøllanes, Mikladalur og Gásadalur. Hesar bygdir biða nú eftir at fáa landsveg gjørdan skjótast gjørligt, og skuldu tær, i

mun til ta vegagerð, ið farin er fram inni á »meg-inlandinum« seinastu hálvu öldina, staðið frammalaga á listanum. Tá hesin táttur er i lagi, hevur landsstýrið sum fyrsta stig i menningarpolitikki sínum, gjørt sína skyldu móttvegis hesum bygðum.

Smáplássini eru fáment i dag; tí er umráðandi at gera livilíkindini so góð har, at fólkaflytingin úr hesum plássum støðgar og at fólk aftur fer at flyta út á bygdirnar. Ikki fyrr enn tað er hent, kann talan vera um veruliga menning.

Hugsu vit okkum, at komið er so langt, at smáplássini veruliga fara at menna seg aftur, hvørjir eru tá møguleikarnir fyrri at driva eina lønandi vinnu har? Hertil er at siga, at jarðarbrúk, við øllum tí, sum jørðin kann

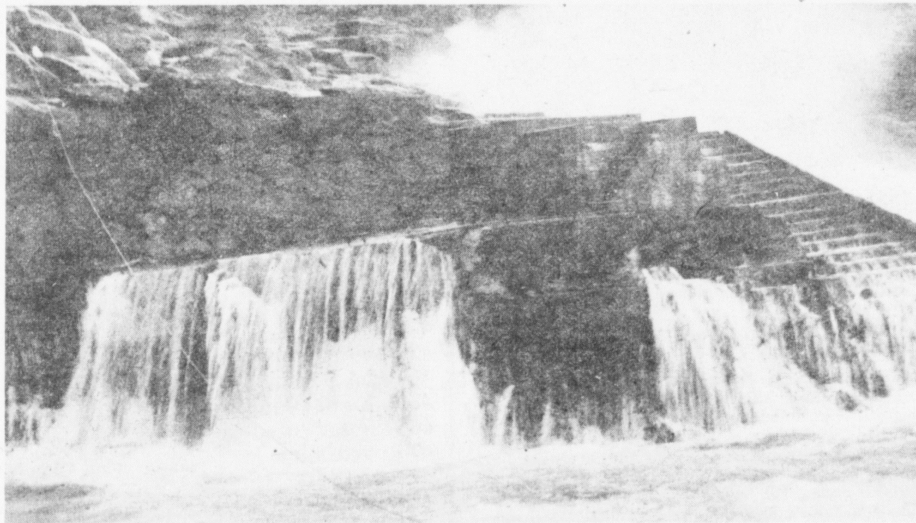


Liggjas Eliassen, postmaður og bygdaráðsformaður i Mikladali.

— I hesum døgum sita tingmenn og gera nýggja lögtingsfíggarlóg fyrri 1978/79. Væl hevði verið, um sitandi landsstýri nú av álvara sýndi, at teirra miðvisi bygdamenningarpolitikkur eisini røkkur út á tey óhøgglugu smáplássini, skrivur Liggjas Eliassen m.a. i panelgreinini.



Soleiðis kunnu umstøðurnar siggja út við lendingina i Mikladali ein brimdag



Trøllanes er ein av bygðunum, sum biðar eftir at fáa tíðarhóskandi ferðasamband

framleiða, altíð vil vera ein týðandi táttur á hesum plássunum. Ein sær i flestu bygðum fyrri sær stórar ódyrkaðar viddir, sum møguleiki er fyrri at dyrka og heysta gróði av.

Smærri idnaðarvirkir, urtagarðsbrúk og mangt annað, sum íbúgvarnir nú einaferð kunnu finna uppá at velja sær til vinnugreinar, mundu helst givið úrslit, og hví ikki pelsdjóraaling, sum einaferð var bygðunum góður stuðul. Sjógvurin kundi givið sitt, bara manning var at drivið útróður. Smáplássini við útendarnar vóru, tann tíð tað var, bestu útróðrpláss. Hagar komu menn úr ymsum bygðum bæði vetur og vár at rógva út, i hesar bygdir lógu so nær fiskimiðunum.

Eitt, ið hevur ført til at fólk ið flytur av smápláss-

unum, er skúlaskapurin. Børnini ganga sín barnaskúla í heimbygðini, men skulu tey so i framhaldsskúla, sum vanligt er nú á døgum, noyðast tey at flyta úr heimbygðini 14 ára gomul, hagar hesir skúlar eru. Tað er mangan komið fyrri, at foreldrin flyta við børnunum. Hesir trupulleikar eru nú loystir i teimum størri byggjunum, og kunnu eisini loysast i teim óhøgglugu plássunum, har ein sambinding i veginum er gjørlig.

Eitt skal sigast afturat, um smáplássini, og tað er, at so fólkaleyst, sum har hevur verið i mong ár, so eru hesar bygdir yvirhøvdur hildnar i góðum standi. — Uppdyrkingarvegir til innangarðsjørðina, lendingarviðurskiptini gjørd so fræg sum gjørlig, rennustrongir at draga vöruna eftir, har høgur bakki er, og ikki at gloyma ravmagn, sum øll fegnast um, og sum hjálpti hesum plássunum úr mongum trupulleikum.

I hesum døgum sita tingmenn og gera nýggja lögtingsfíggarlóg fyrri 1978/79. Væl hevði verið, um sitandi landsstýri nú av álvara sýndi, at teirra miðvisi bygdamenningarpolitikkur eisini røkkur út á tey óhøgglugu smáplássini.

Liggjas Eliassen